

ԼՐԱԳԻՐ ԱԶԳԱՅԻՆ ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ ԵՒ ԱՅԼՆ

ԲԱՃԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

Յմերիկայի համար տարեկան 4 տոլար թղթով... Տնօրենք Ս. Մարտիկյան...

Գ ՏԱՐԻ ԹԻՒ 31

1887 ՆՈՅԵՄԲԵՐ 30

ՆՈՅԵՄԲԵՐ 18 (Հ. Տ.)

ՉՈՐԵՔԱՐԹԻ

Կը հրատարակուի Դ. և Շ. օրեր

ՊԱՅՄԱՆՆԵՐ

Խմբագրութիւնը, եթէ հարկ համարի, համառօտելով և կամ մասամբ միայն կը հրատարակէ իրեն զրկուած գրութիւններն...

Les annonces, en français et en arménien, sont reçues au bureau de la Rédaction (Rue Vacon, 50)

ԲՈՎԱՆ ԴԱՆՈՒԹԻՒՆ

«Պրանսական Միութիւն» — Լրագրութեան պաշտօնը... Մարտիկյան Ս. Մարտիկյան...

ՅՐԱՆՄԱԿԱՆ ՄԻՈՒԹԻՒՆ

(Շաբ. 30րդ թիւէն և վերջ)

Այսու ամենայնիւ, Պրանսական Միութիւնը (Alliance Française) կը գործէ իւր միջոցներէն ներսին չափ...

«Պրանսական Միութիւն»-ի մի սպայ հետեւեալը կը պատմէ Բոնիօ արած իւր ճանապարհորդութեան ատիկով...

ԲԱՆԱՍԻՐԱԿԱՆ

ԴԱՏԱՊԱՐՏՆԱԼՆ ԵՌԻՇԱՆ

Գրեց Միքայիլ Ս. Քիւրիանովի փրաքայտի ի Բաւստայ

(Շաբ. 30րդ թիւէն)

Սորա Ազգայնական Դատարանը Բոնիօ արած իւր ճանապարհորդութեան ատիկով...

մեզ տեսնելով եկաւ մեզ մօտ և բարեւոյց: Մեծ եղաւ մեր զարմանք...

Միութեան մէջ ամենէն աւելի մեծ հեղինակութիւն ունեցող անդամներէ մին հետեւեալն առած է մի օր հըրապարակային մի դուարման մէջ...

Կոնստանտին, աւելի լաւ կընէք եթէ զիստ աստ խոյստեք ձեր գանձերներով...

լինի նա հանրապետական կամ միապետական: Հրեայ, քրիստոնէայ, մահմետական կամ ազատական...

«Պրանսական Միութիւն»-ը եւ պատմեալ կուտայ անոնց օրոնք կերթան հրապարակախօսութիւններ տեսնել այնպիսի տեղեր ուր ֆրանսերէն լեզուն կը խօսուի...

ձայն կազաչէր Շուշանի անդադար խօստանալով նորա ոսկեղօծ գլխաւորներ: Կը սիրեմ գեղը...

որ մի ֆրանսացի իրենց խօսքը և պատմէր ֆրանսական գործերէն վերայ ֆրանսերէն լեզուով: Այս ատիկով...

«Քանատայի մէջ, կը գրէ հրապարակախօսներէ մին, հայրենասիրական 150 տոնետարանութիւն արի: Մայրագոյն Արեւելքի մէջ տեսայ որ...

գլորեցաւ խոյն և սկսաւ օգնութիւն ազազակել իւր ընկերներու: Երբ Միքայիլ տեսաւ իւր հաւատարմ ընկերը քաջագործութիւնը...

Արդեօք որչափ զուարճալի կ'ըլլէր որչափ տեսարանը Շուշանի: Կը խորոխտար յաղթութեանը վրայ, իսկ Միքայիլ կարծես կանխէր իւր թշնամիները քանզի...

թանկագին արտադրանքներ, որհնաւ արտադրանքներ :

Աւելի չեղարկելու համար «Պրանսական Միութեան» մասին մեր այս լուրերում, կը վերջացնենք զայն անուանի աշխարհագրագէտ էլիզէ Բէք-լիւսի հետեւեալ խօսքերովն որոց արձագանքը կրնան համարուիլ «Պրանսական Միութեան» նպատակն ու իղծերը :

«Պրանսական ճշմարիտ գաղութականութիւններն են այն երկրներն որ կը խօսուի անոր լեզուն, ուր կը տարածուի անոր գաղութացիները : Լեզուի կատարած աշխարհակալութիւններն կը գիտագրեն ժամանակին և բազմին, մինչդեռ զէնքի կատարած աշխարհակալութիւններն անհատական և փոփոխական են յաճախ : Այնտեղ ուր լեզուն հաստատ կերպով տարածուած է, կը տիրապետէ նա, և որչափ ժամանակ երկար խօսուի այդ լեզու, Հայերնքի գաղափարն ալ կապրի անոր հետ :

«Ընենք ինչ որ Հոռով ըրաւ Երեմի : »

ԼՐԱԳՐԱԹԵԱՆ ՊԱՆԱՆԸ

Տարին շուտով լրանում է, արդէն լրագրները բաց են անում առաջիկայ 1888 թւի համար իրանց բաժանորդագրութիւնը, և ահա շատերնց ըսելովում ենք ըսել սովորական բացականչութիւնները «ինչպէս լաւ կը լինէր եթէ «Մշակ»ը ամենօրեայ դառնայ :

Այդ տեսակ ջերմեանդ ցանկութիւններ «Մշակ»ին համակրողներին կողմից, ի հարկէ, շատ ուրախալի և գովելի են, բայց այնու ամենայնիւ հաստատապէս կարելի է տեսլ, որ այդ տեսակ ցանկութիւններ մնալու են միմիայն ցանկալիքներ, մինչեւ որ մեր ժողովրդի մէջ չը գործանայ ըն-

ստիպում էր սոյն եղեղութենէ յետոյ հեռանալ հայրենի առնէն, երթալ օտար երկիր մը, անորում Քրդաց չարքներէն ազատ լինելու համար : Եթէ այս է ապագայս, կըսէր Մեղքոն, ալ տաք է բոլորովին անշնչացնել սա ճիւղայնը, և գաշոյն ի ձեռն կոտորեալ վրաւորելը : ո՛վ կատաղի մարդիկ, ձեր այսօրուան դորձած վատութեանը փոխարէն վճարելի որ ձեր մարմինը խողովորեմ այս գաշոյնով, դուք կը կարծէիք որ վախկոտ մարդիկներ եմք, ո՛չ, ո՛չ : ձեր այս կարծիքը անհիմն է : մենք Հայերս ճիշտ կընամանիմք այն հողի վրայ սպառնող և սուրբ կոթողներ զինւորին : Երբ որ զմեզ կ'ստիպեն ձեզ նման վատագործ մարդիկ, երբ կը յանդգնիք մեր պատիւը բռնաբարել, այն ատեն կը ստիպէք զմեզ ձեր զէնքին դէմ մենք ալ զէնք գործածելու : անտաք որ Հայունհի մ'անգամ գիտէ սուր շարժել : անա այս է արդարութիւնը որ մահուամբ վարձաւորեմ ձեզ : Մեղքոն բարկացայտ առջօք կը նայի երկու վրաւորեալ Քրդաց և կը պատրաստուի լուրջովին անշնչացընել նոցա կիսամեռ մարմինը : Կաղաչեմ, ո՛վ քաջ երիտասարդ, այս անգամ չորհրդէ մեր կեանքը : Եթէ մենք գործելիքը անիրաւութիւն մը որ մինչեւ անգամ մահու արժանի եմք, գթացէք մեր երիտասարդութեանը, ներքեցէ յանցանք-

թերցանութեան աւելի ընդարձակ պահանջ, որ և առաջ կը բերի ընթերցողներին և բաժանորդներին աւելի մեծ կօնախնդէն :

Երբ բաժանորդներին թիւը հայերի մէջ աւելի մեծ կը լինի, — այն ժամանակ կարելի կը լինի աւելի շատ նիւթական միջոցներ ունենալ, ուրեմն և լրագիրը ամենօրեայ դարձնել :

Այն երկրներում, որոնց լրագրական գործը զարգացած է, որտեղ նա դարձել է ազգերի համար մի անհրաժեշտ, առօրեայ պահանջ, որտեղ նա ներկայացնում է մի ահագին հասարակական ոյժ, այդ տեսակ երկրներում մամուլը յոյս է դնում բաժանորդներին բազմութեան վրա : Եւ յոյս դնելով բաժանորդներին վրա, որոնք ոչ թէ հարկւորներով են հաշուում, այլ հազարներով և նոյն իսկ հարկւոր հազարներով, հիմնվում են էլ լրագիրներ, որոնք գոյութիւն ունեն ակցիօնէրաձան հիմունքներով վերա, քանի որ լրագիրը, որ ունի մի քանի տասնեակ կամ մի քանի հարիւր հազար բաժանորդներ, ի հարկէ, կարող է շահ տալ ակցիօնէրներին, թէ բաժանորդագրութիւնից և թէ յայտարարութիւններից ստացվող արգիւնքից :

Բայց կայ Եւրոպայում և լրագիրների ուրիշ տեսակ կազմակերպութիւն : Այդ տեսակ լրագիրները հիմնվում են մի օրեւէ կուսակցութիւնից ոչ թէ նիւթական շահ աչքի առաջ ունենալու համար, այլ որպէս օրգանք այս կամ այն կուսակցութեան : Կուսակցութեան անդամները վեր են գալիս մի յայտնի հիմնական կամ օժանդակ գրաւորութիւն, և հիմնում են մի օրգան, որպէս գի ունենան իրանց ձեռքում իրանց դբօշակը, իրանց ուղղութեան արտայայտիչ թերթը, առանց դրանից սպասելու, ակցիօնէրների ընկերութեան նման մի օրեւէ նիւթական շահ,

նիւ . յիշաւ մեղադարտ եմք, ըսաւ Պէթիր և սկսաւ դառնազին ողբալ : Եւ շան յանդիմանելով Պէթիր, կըսէ Մեղքոն : Եթէ գթաւ այս բարբարոս և վատ մարդոց, այն ատեն սէտք է որ ես իմ ձեռքս սպաննեմ ու վրէժս լուծեմ : Մեղքոն ակնարկ մը կը ձգէ Եւրոպայի վրայ և կը պատասխանէ : Եթէ այդպէս է, ահա թու խղիւղ կը կատարեմ, սիրելիս, անիրաւ մարդոց կեանքը պէտք է լինի այսպէս :

Մեղքոն անմիջապէս ալ ոտքը Պէթիրի կուրծքին վրայ կը դնէ, ձախ ձեռքը նրա ծնօտը կը բռնէ և ալ ձեռքի մէջ ունեցած դաշոյնով կը զատէ զլուր մարմինէն : յետոյ կը դառնայ միւս վրաւորեալ Քրդիին ալ մի քանի դաշոյնի հարուած տալով կ'անշնչացնէ : Ներկայ գըտնող անձինք ամենքն ալ կ'սկսին մոտձել իրենց կորուստը մտաբերելով : մին կըսէր, եթէ գիւղ երթամ, ի՞նչ պիտի լինի վիճակս : միւսը կըսէր, եթէ դատարան ելնեմ, ի՞նչ պատասխանեմ : ուրիշ մը կըսէր, այլ եւս կորուսած եմք Քիտիւն Մահմուտի պատուհասներովը, և ո՛չ մէկերնիս պիտի կարենամք ազգաթիւ : աւելի լաւ կըլլար եթէ չսպաննուէր Պէթիր, ևն : ևն : Այսպէս ամենքն ալ յուսահատեալ ողբազին մոտն Նոր Ծնակ : (Շարունակելի)

բայց միայն իրանց մտքերը տարածելու համար : Ի հարկէ այդ տեսակ լրագիրներն էլ, բայց հիմնական գըրամագրից, պահպանվում են և բաժանորդներով, քանի որ դրանք էլ հաստատապէս գիտեն որ ամեն մի կուսակցական օրգան այսպէս թէ այնպէս կը գտնի իր արձագանքը ժողովրդի մէջ և կ'ունենայ մի քանի հազար հոգուց բաղկացած հաստատ և հաւատարիմ բաժանորդների կօնախնդէն :

Այժմ նայենք հայերի վրայ : Մեզ մօտ ոչ առաջին տեսակ լրագիր, այսինքն ակցիօնէրական հիմունքներով կ'աւ գոյութիւն ունեցող լրագիր, կարող է պահպանվել, քանի որ լրագիրը մեղանում, բաժանորդների ողորմելի թիւ ունենալով, և յայտարարութիւններից գրելով ոչ ինչ չը ստանալով, ոչինչ նիւթական շահ չէր ներկայացնի մի ակցիօնէրական ընկերութիւն հիմնել ցանկացողներին, ոչ էլ երկարը տեսակի թերթ կարող է գոյութիւն ունենալ, այսինքն մի որ եւ է գիտակցական կուսակցական օրգան, քանի որ մեր հասարակութեան մէջ դեռ ևս չկայ գիտակցութեան, ինքնաճանաչութեան նշոյլն անգամ, — թէ հայոց լրագիրը մի անհրաժեշտ բարոյական պահանջ է :

Մեղանում լրագիրները արգասիք չեն ժողովրդի ինքնաճանաչութեան զգայմունքի գոյութեան, այլ միմիայն խմբագրի, կամ գրողների նեղ շրջանի անձնական օրգաններն են, որոնք և պահպանվում են նոյնպէս լրագրի ուղղութեանը, այն էլ մտամբ ոչ գիտակցութեամբ համակրող բաժանորդների նեղ շրջանով, որը հոռւում է շատ շատ մի հազար կամ հազար երկու հարիւր հոգու, որոնց մի յայտնի մասն էլ տարուց տարի չէ վճարում խմբագրութեանը իր բաժնորդագրին :

Այս է մեղանում մամուլի ողորմելի գրութիւնը :

Այդ տեսակ գրութիւնը աչքի տեսած ունենալով, ծիծաղելի է մինչեւ անգամ խօսել հայոց ակցիօնէրութեան մասին . . .

Հայը, առհասարակ, շատ սիրում է քիչ բան անելով մեծ մեծ խօսել : Գ. Ա. (Մշակ)

ՀԱՅԵՐ Ի ԹԻՒՐԻՐԻԱ

Կեդր. վարչութեան կրօն. ժողովը հեռագրով խնդրեր է Կիլիկիայի Կաթողիկոս Ամեն. Մկրտիչ Սրբազանէն որ անձամբ Զէյթուն երթալով միևիթառէ այնտեղի գժբաղդ ժողովուրդը :

— Կրօն. ժողովը նոյ. 9/21ին նստին մէջ նկատի առնելով Տ. Խորէն քահանայի դրած անդելակալիւր Ռուսանիւր Հայերի վիճակին վրայ, որոշեր է որ այս նկատմամբ մի վերջնական կարգադրութիւն անելէ յառաջ խորհրդակցի Գեր. Խորէն եպիսկոպոս Լուսինեանի հետ :

— Ամեն. Յարութիւն Ս. Պատրի-

արքը հեռագրացած լինելով, զինքը դարձանող բժիշկներն պատուիրեր են չորագրի գործերով և հանդիստ վիճակի մէջ մնալ :

ԱՐՄԷՆՈ-ՅՈՒՆԱ-ԼՍՏԻՆ ՄԻՈՒԹԻՒՆ

Միջերկրականի ծովերներին վրայ սպանական մարային Միութեան (Zollverein) ազգեցութիւնը հալիւ կշտելու համար կազմուած «Արմէնո-Կրէքո-Լատին Մարսային Միութիւն»ը ինչպէս անցած տարի նոյ. ամսին մէջ մի խնջոյք տուաւ Պ.Լ.Միլիօ Քասթիլարի նախագահութեամբ, այս տարի ալ իւր տարեգարծի խնջոյքը կատարած է Պ. Քուէն-Պալարօի նախագահութեամբ : Այս Միութիւն 22 տարիէ ի վեր հաստատուած է հրապարակագիր Պ. Կրօմիէի հիմնադրութեամբ և տեսչութեամբ և Միութիւնն ալ անոր հետ միասին իւր կեդրոնաւոր փոխադրած է Սնգլիա, Իտալիա, Պէլժիդ, Սպանիա, Յունաստան ևն, բազմի բերմունքներն համեմատ : Պ. Կրօմիէ անցած տարի Փարիզ ելած հաստատուած լինելով, իւր հիմնած ընկերութեան կեդրոնաւորն ալ Փարիզ եղած է այժմ, սրի անուան վրայ, ինչպէս յայտնի է, «Արմէն» բառն ալ աւելցուելով, Հայեր ալ իրր անդամ նիւթապէս և բարոյապէս կաջակցին անոր :

Ընկերութեան տարեկան տեղեկագիրը կը յայտնէ որ այս տարու մէջ 3 անգամ խնջոյք տուած է ի Փարիզ առաջինը Պ. Լ.Միլիօ Քասթիլարի նախագահութեամբ, երկրորդը՝ Փորթուկալցի Պ. Քարրհիլօ Վիտորաի, երրորդը՝ Կ. Պօլսեցի Պ. Գարբիէ Էդնայեանի, չորրորդը՝ եգիպտացի Շէյխ Սանուա-Ապու-Նատարի, հինգերորդը՝ Փարիզի «Հայ հայրենաւորական Մասնաժողով»ի ատենապետ Պ. Յ. Իսկէնտէրի : Երկրորդ տարեգրիս այս վեցերորդ խնջոյքին նախագահած է Պ. Քուէն Պալարօ Ֆրանսային :

Այս անգամ խնջոյքին մէջ Հայերի կողմէն ճառախօսած է Պրն. Յ. Իսկէնտէր : Այդ ճառի բովանդակութիւնը և խնջոյքին նկատմամբ մի քանի այլ տեղեկութիւններ՝ յաջորդ թուով :

ԸՆԴԴԻՄԱԹՍՈՒԹԻՒՆ

Գահիրէ, 2/14 նոյ. 87

(Շար. 30րդ թիւէն)

Պ. Զարմայր, ժամանակ մը գիւր. Իզմիլիւրան Ղալաթիոյ ազգային օճախին իրր անգամ ամբաստանող ձեր ակնորկած թերթին մէջ՝ հոգեւոյն ներսէս Սրբազանէն սկսեալ ազգին ամէն անձուէր աշխատաւորներն իրենց պարտաւանաց բաժինն ունեցած են դժբաղդապէս, այնքան ծայրայեղութեան հասած էր յիշեալ թերթին յոռետեսութիւնը : — Բայց կերելի թէ Պ. Զարմայր ութ տարիներէ ի վեր գաղթած է կարգաւ նոյն թերթին, այսինքն ճիշդ նոյն ատենէ ի վեր՝ յորմէ հետե բոլորովին բարեփոխած է

սա իւր լեզուն նկատմամբ Գեր. Իզմիրեանի, որ Վարժապետեանի սիւրբիւի և աջակից եղած է ։

Ի մէջ այլ բազում վկայութեանց, հարկ կը համարիմք աստ մէջ բերել միայն՝ Ղալաթիոյ օճախին վաղեմի ներկայացուցիչներուն ջերմ հախառն-կողով երթի մը՝ «Արեւելք»ին հետեւեալ խօսքերն . «Ն. Գերապատուութիւն (Մատթէոս Եպիսկոպոս Իզմիրեան) մեր եպիսկոպոսաց մէջ ամենէն արժանաւորներէ, ամենէն հմուտներէ և ամենէն գործօններէ մին է ։ » «Արեւելք», թիւ 616 ։

Սակայն Պ. Զարմայր կը յարէ . «Եթէ Գեր. Իզմիրեան հատուածեան և արժանեաց տէր է, ո՛ւր են գոցա արդիւնքն ։ » Կը պատասխանենք . Ն. Գերապատուութիւնն իբր գասատու երեւելի աշակերտներ հասուցած է և իբրեւ քարոզիչ Սիււտարի Ս. Կարապետ եկեղեցւոյն՝ նշանաւոր յաջողութիւն ցուցած է . այս կրկին պաշտօններէ զատ՝ երեսփոխանականէն սկսեալ ամէն կարեւոր ժողովոյ և Յանձնախմբոյ մէջ գործօն և օգտաւէտ անդամակցութիւն ունենալով բնականաբար ժամանակ չպիտի կրնար գտնել գրական աշխատութեամբ ալ պարսպելու ։ Սակայն և այնպէս Հայ մամուլն նորա մի կարեւոր արտադրութիւնն՝ «Հայրապետութիւն Հայոց, Սիւս և Աղթամար» անունով Ն. Սրբադնութեան հմուտ գրչին կը պարտի ։

Պ. Զարմայր կըսէ . «Պ. Տիգրան, դուք ալ հատուածիւն և զրական արժանիք ունիք, այնպէս չէ՞ որովհետեւ յօդուած մը գրեցիք » — մենք եթէ կրցինք ճշմարտութեան փութիկ ծառայութիւն մը մատուցանել այդ փառքն մեզ շատ համարելով Ձեզ կը թողունք զրական փառքն, որու այնքան յաւակնութիւն ունիք...

Պ. Զարմայր իւր առաջին յօդուածին մէջ տեղւոյս ազգային անտուկին վճարեալ պարտքը՝ ծանուցեալ տեղեկագրին մէջ 156,273 դրուշ նշանակեալ կը ներկայացնէր . մինչ այդ գումարն ի Տեղեկագրին յիշուած է որպէս համագումար պարահանդէսի հատոյթին, մասնաւոր նախարարութեանց և 1885ի հանդանակութեան, ինչպէս կերելի ի վեր անդր արտատրուեալ մի հատուածէն նոյն Տեղեկագրի ։

Մենք Պ. Զարմայրի այս սխալն նշանակած էինք ի վեր հանելու համար թէ նա որքան լիջօրէն իմաստասիրած է իւր քննադատութեան նիւթն ։ Պ. Զարմայր՝ այդ «Թուական վրիպակ» է ըսելով կը կարծէ փակած ըլլալ զիւր հայել ։

Պ. Զարմայր կը գրէ թէ «անձնաւորութիւն մը որչափ ալ վեհօրտ ըլլայ՝ իր ճգնաց օգտաշատ արդիւնքն ուրիշից զփրագրէր ևն . « ո՛չ մենք, ո՛չ ալ Տեղեկագիրն հակառակն ըսած ենք աղօր . եւ ահա ի՞նչ կըսէ Տեղեկագիրը «... այլ սակայն ուրախ եմ յայտարարելու որ վաղելոցի Ձեր Բարձր Սրբադնութեան (Ամեն Ս. Պատրիարք Հօր) և Ազգային Կեդր. Պատ.

Վարչութեան անտահման վստահու-
թիւնն և եղիպտոսեանկ Հայ դադ-
թակնութեան բարձրագոյն դատուն
գնահատելի դործակցութիւնն ու հը-
զօր աջակցութիւնը և ժողովրդեան
համակրանքն» Արդ՝ գործակցութիւն
աջակցութիւն Հայեկեցի լսելն՝ իւր ար-
դիւնքն օրինակ վերալինել շնչանակեր ,
Պ. Զարմայր :

Պ. Զարմայր «Հարկ չէր, կը կրկնէ ,
Տեղեկագրին մէջ դնել շնորհակալեաց
գրի մը պատճենն , զոր ժողովուրդն
մատուցած է առ Ազնուօշուք Տիկին
Նուպար փաշա՝ պարահանդէսին առ-
թիւնքովն այնքան օգտակար կար-
գադրութիւններ եղան՝ ի՞նչ ֆէտա կը
տեսնէ Պ. Զարմայր անոր պարագա-
ներու յիշատակութենէն :

Պ. Զարմայր յաւելտ պարտաւելի է
եթէ գիտակցութեամբ և կամաւ այդ
ատիճան խեղաթիւրած է Կեսարացի
Սիմէօն Թորոսեանի, Կեսարացի Միհ-
րանի և Արաբկերցի տղեկին խնդիր-
ները :

Ահա ճշմարիտ եղելութիւնքն . —
Երբ Դեր. Իզմիրլեան տեղեկութիւն
կառնու Կեսարացի Սիմէօնի մշտնջե-
նական շղթայակապ աշխատութեան
խնդրոյն ամէն պարագայից վրայ՝ կը
յուզուի և առանց «ընդ երկար» ան-
տարբեր մնալու և «արտասուագին
ծախանձանաց տեղի տալու» , առանց
ուրիշ անձնաւորութիւններ զինքն
ստիպելու» կը գիմէ անմիջապէս ուր օր-
հարկ է , կը խնդրէ , կաղաչէ և կը
ծախանձէ բազմիցս և վերջապէս կը
յաշոյի փրկել յիշեալ կալանաւորն բա-
րեխօսութեամբ Նորին Բարձրութեան
Նուպար փաշայի և շնորհիւ գթա-
սրբութեան Մեծի Խալիվին , Սիմէօն
անմիջապէս կուգայ իւր անհուն ե-
րախտագիտութիւնն արտայայտել Ն.
Արաքսնութեան՝ սրտայայլ և արտաս-
ուախառն խօսքերով : Իսկ Ն. Արաք-
սնութիւնը հայրաքար կը մկնիծարէ
դնա իւր կրած տառապանացն հա-
մար և նիւթապէս ալ կ'օգնէ :

Պ. Զարմայր վստահ թույ լինի որ
Առաջնորդարանն անտարբեր չպիտի
գտնուէր Կեսարացի Միհրանի բան-
տարկութենէ ազատման համար եւս ,
եթէ կարելի գտնէր զայն :

«Արաբկերցի աղքատիկ Հայ տղեկ
մը՝ ո՛րք , որք իր նժդեհութեան մէջ՝
անպատասպար և անպաշտօն» Դեր.
Առաջնորդին կը գիմէ և կարտաքսուի ,
բարբրովին յուսահատ ոտտիկանութեան
նախարարապետին(?) կը դիմէ , որն որ
պաշտօնական գրով մը լքեալ տղեկին
վրայ կը հրաւիրէ Առաջնորդարանի
ուշագրութիւնն » :

Այսպէս կը խեղաթիւրէ Պ. Զար-
մայր դէպք մը , որ հարազատ պատ-
մութիւնն է հետեւեալը : Նախ յայտ-
նեմք թէ Դեր. Առաջնորդ Ս. Հայրն
ծագումէն մինչեւ ցլեկջն այս խնդ-
րոյն , Աղեքսանդրիա կը գտնուէր .
հետեւաբար բացարձակապէս անհիմն
է թէ տղեկն Ս. Առաջնորդին ներկա-
ացուած և արտաքսուած է՝ երկ-
որդ՝ թէ տղեկն թէեւ ի մօրէ որք ,
նախն առժեպու խառն հասակ է :

նալով ի Դահլիշէ՝ ոչ անպատասպար և ոչ անպաշտպան էր : Այս վերջինը կը խնդրէր Պատ. Բաղաքական Ժողովէն , որ ազգէն պաշտպանութեանը տակ առնու իւր զաւակն . Պատ. Ժողովն նկատելով որ նա գործելու և չէ թէ մէկ այլ աւելի զաւակներ իսկ խնամելու կարող է՝ բնականաբար կըմերժէ նորա առաջարկն և կը յորգորէ զնա կատարելու իւր հայրական պարտքերն : Բանի մ'օր ետքը տղեկն իբր լքեալ՝ ստոխկանութեան պաշտօնէին կը ներկայացուի և սա , ինչպէս որ պատշաճ էր , գրով մ'Առաջնորդարան կը զրկէ զայն : Յետ քննութեան կը պարզուի թէ որդեգորով հայրն իւր զաւակը խնամելու հոգէն ազատ մընալու համար ոստիկանութեան զրկած է զայն . այս անգամ Պատ. Ժողովն տղեկն սոժամասպէս աղգայնոյ մը տան մէջ պատուարելը կուտայ և երբ հայրն գտնելու համար իւր ջանքն ապարդիւն կը մնայ՝ տղեկն հանդերձ նամակաւ կը զրկէ Դեր. առաջնորդ Ս. Հօր յեղեքանդրէա : Ն. Սրբազնութիւնն ու ի Պօլիս մեկնող Ս. երուսաղէմի Արժ. միաբաններէն միոյն հետ տղեկն կը զրկէ Ս. Փրկչի Ռբանոցն ուր կընդունուի և կը մնայ ցարդ :

(Շարունակելի)
ՏԻԳՐԱՆ

ՅՐԱՆՍԱԿԱՆ ԼՈՒՐԵՐ

Բուվիէի նախարարութիւնը առժամանակեայ կերպով վերահաստատուած է պաշտօնէն մէջ սրպէս դի վազը երեսփոխանական և Մերակոյտ Ժողովներէն ներկայացնէ Հանրապետութեան Նախագահ Պ. Ժիւլ Կրէվի հրաժարագիրը : Հաւանօրէն հետեւեալ օրն , ուրբաթ , երեսփոխանական և Մերակոյտ Ժողովներն միանալով Բօնիքէն կը կաշմեն Վէրսայլ , նոր Նախագահի ընտրութեանն համար : Բուէները բաժնուած են Պ. Պ. Ֆրէյլինիէի , Ժիւլ Ֆէրրիի , Ֆլօքէի և այլնի վրայ :

Ներքին յուղումը շատ էր սաստկացած նախադահական տազնադին պատճառով որովհետեւ Պ. Ժիւլ Կրէվի կը վարանէր հրաժարական տալ և Սահմանադրութեան մէջ ալ մասնաւոր մի յօդուած չկայ Նախագահը հրաժարեցունելու համար : Ուր օրէնքը չէր թէր , ասպարէզը կը մնայ Ժողովրդական յեղափոխութեան գործելու համար : Ուստի յեղափոխական հրաւերներ սկսան լինել Ժողովրդին , ինչպէս ձեռքին երեւան ելնելու իւր լինհասպետական իրաւունքների պաշտպանութեանը համար : Բարեբաղդապէս , Պ. Ժիւլ Կրէվին զիջանելով իւր հրաժարական տալ , կը փութայ առեկեւն առնել Ֆրանսայի մէջ ծագելիք մի ներքին , կամ ինչպէս իրենք կ'անեն , քաղաքային պատերազմի (guerre civile) :

ԱՐՏԱՍԱՀՄԱՆԻ ԼՈՒՐԵՐ

Պէրլինէն նոյ. 28ին կը հեռագրեն

պէս հաստատուած համարիլ այս լուր
թէ Անգլիայի հետ մի կարգադրու-
թիւն եղած և որոշուած է թէ ինչ
հանգամանքների մէջ անգլիական նա-
ւատորմը աւստրիական և իտալական
նաւատորմներին հետ միանալով
պաշտպանողական շարժումներ պիտի
անէ : Երբեակ դաշնակցութեան վե-
րանորոգմանը համար Անգլիայի արած
օգնութեան հետեւանքն եղած է այս
համաձայնութիւն : Ստորագրուած
պայմաններին մէջ ըսուած է որ իրեն
նպատակ է իրօք պաշտպանել Մի-
ջերկրական ծովի հաւասարակշռու-
թիւնը և Թիւրքիայի ամբողջութիւնը :

— Պրիւսէէն կիմացունեն որ Ալ-
մանական կառավարութիւնը մեծ
ջանքեր կանէ համագլու համար Պել-
ճիգական կառավարութիւնը որ պաշտ-
պանողական մի դաշնակցութիւն անէ
Հոլանտաի հետ . այս կերպով այդ-
երկու թագաւորութիւններն ալ պի-
տի միանան հիւսիսային պետութիւն-
ների երբեակ դաշնակցութեան հետ :
Աւստրիական և իտալական ներկայա-
ցուցիչներն ալ կաշխատին Պրիւսէէի
մէջ յաջողակեալ համար Ալմանիայի
ջանքերն : Պելճիգական կառավարու-
թիւնը մինչեւ այժմ դեռ չէ համա-
ձայնուած , առարկելով թէ Պելճի-
գան չէզոք մի երկիր է միջազգային
դաշնագրութիւններին համեմատ :

— Առէնէն կը հեռագրեն որ Ռա-
Սլուլա ձեռքակալեր է անգլիական
պատուիրակներն և առաջարկեր է որ
ինք նախապէս կարգայ Անգլիայի թա-
գուհուն նամակը որ կը տանէին Ապի-
սինիայի թագաւորին :

— Սան-Բեմոն եկած վերջին հե-
ռագիրներին նայելով , Ալմանիայի գա-
հաժառանգ Պրէտէրիի իշխանը ա-
ռողջանալու վրայ է . նոյ. 27ին , չը
նայելով օր օգը ամպոտ էր , դուրս
եկած և երկու ժամ պտրտած է կառ-
քով :

— Թունուդի կառավարութիւնը
քարանթինան վերուցեր է Մալթան
եկողներին համար : Բժշկական այցե-
լուծիւնը միայն բաւական համար-
ուած է :

— Պէլլըատէն կը հեռագրեն թէ
ամուրիներին և անգլաւակ այրիներին
վրայ տուրք դնելու մի ծրագիր ա-
ռաջարկուած է սերպ կառավարու-
թեան : Եթէ այդ ծրագիր ընդուն-
ուի , նոյն ինքն ելմտական նախարարն
ալ տուրքի պիտի ենթարկուի :

— Պետերբուրգէն կը հեռագրեն
նոյ. 26ին թէ Տոլստոյ , Վիշնիէկրասկի
և Դէլիանով նախարարների հրաժա-
ման լուրը անհիմն է : Դադարի ժո-
ղովներ կը լինին ամեն օր Կաշինաի
պալատին մէջ :

— Պատերազմական նախարարը
անդիմանած է զօրավար Կուրքօին ,
վարչաւար ինժնյրին մէջ բաժակա-
հարութեան առիթով խօսածներին
համար որով կիմացունէր թէ յոյս ու-
նի շուտով անցնիլ դարձեալ մի զօ-
րաբանակի գլուխ և քալել թշնամուն
դէմ :

— Հոովմէն կը հեռագրեն նոյ.

որ մի խաղաղական շոգէնաւ Օպօքի շուրերին մէջ դրուելու է փրանսական մի նաւ որի մէջ եւրոպայի 130 ճան բորդներ կային որոնք Ապիտինիա (Հապէշիտան) կերթային կռուելու համար Խաղաղական շոգէնաւ Բաւական ծանր մի լուր է այս, եթէ իրաւ է:

ԾԱՆՈՒՑՈՒՄՆԵՐ

ԵՐԱՍԽ

Պատկերագրող հանդէս

Պետերբուրգում ներկայ տարուայ Հոկտեմբեր և Դեկտեմբեր ամիսներու հրատարակուելի:

Ամեն մի գիրքը բաղկանալու է մօտաւորապէս 200 երեսից ութամաս զիրքով: Տպագրութիւնն, թուղթը և նկարները լինելու են չգեղ: Բաժանորդագիրն է 3 ռուբլի:

ԵՐԱՍԽը խմբագրւում է գործին տեղեակ անձինքներէջ հետեւեալ ծրագրով:

Ամենակենսական նշանակութիւն ունեցող հասարակական խնդիրներ, վէպիկներ, վիպասանութիւններ, կենսագրական նիւթեր, ճանապարհորդութիւններ, տեղագրական, աշխարհագրական և ժողովրդական գրութիւններ, բանաստեղծութիւններ, թատերական գրութիւններ, կրթական, մատենագրութիւն, գիտական յօդուածներ, գիւրամատչելի լեզուով ու իմաստով, թղթակցութիւններ, մասնաւորապէս օտարերկեայ հայերի կենսաքից, հայ և եւրոպական գրականութիւնն ու նոցա ներկայացուցիչները, քաղաքական տեսութիւն, լրագրաց շուրջ, քրոնիկան ազգային յիշատակարան, լուրեր, յայտարարութիւններ:

Հանդիսին մասնակցում են և օտարերկրեայ անուանի հայ գրագէտներ:

«Երասխ»ի վերաբերեալ ամենայն գործերի մասին պէտք է գրուի Սիմէոն Գուլամիրանցիին հետեւեալ հասցեով:

St. Pétersbourg. S. Goulamirantz. Poste Restante.

Հայրենասիրական հրատարակութիւններ

Արմենիայի խմբագրատունը ծախու կը գտնուին հետեւեալ աժանագին վէպիկներն, որոնք Պետերբուրգ տրպագրուած են, յատկապէս հայ ժողովրդին մէջ անճանաչողականութեան և հայրենասիրութեան գաղափարներն տարածելու նպատակով:

1. Ռիշի գերեզմանի վրայ առանց արտաստիքի եւ լաց լինում: (Նիւթը առնուած է Հայերի կրած հարստահարութիւններէն ճաշակահայտատանի մէջ, վաշխառու հայ հարուստների և վաղորդարար ու բարբարոս գայմագամներին ձեռքէն): Գրին է 20 սնդ:

2. Բուդապ ասագաղապետ: (Քրիստոնէական հանգստութեանը համար թիւրքի տարագրած գաշտագիրներին մեռած տառեր լինելը ցոյց կուտայ: կը նկարագրէ մի մահմադականի գաղտնութեան զոհ եղած մի բուլղար բնականի սրտածակի դուրս թիւնը և վրիժառութեան համար գործնական միջոցներ ցոյց կուտայ): 20 սանդիւմ:

3. Ժաննա տ'Արք—Գաղղիայի ազատող (Շատերին յայտնի է այս մանկամարդ հովուուհուն, այս գիւղացի աղջկան հայրենասիրական եռանդը որով մի խումբ մարդիկ գլուխը ժողոված, հիւանալի յաղթութիւններ տարաւ Անգլիացիներին դէմ երբ ասոնք ամեն կողմէ ճնշած և ներք ձգած էին Պերանսան): 15 սնդ:

4. Նեղա — Տաւիս պատմածը (Նիւթը առնուած է թիւրքերի տիրապետութեան ժամանակ Պալկարիայի մէջ Տէլիպաշներին արած բարբարոսութիւններէն): 20 սնդ:

5. Դօնցօ — Բուդապ ասագաղապետի պատմածը (Հարստահարուած հայրենիքի վրէժն առնելու համար կնոջ մասնակցութեամբ կազմուած մի աւաղակային խմբի գործերն կը պատմէ): 20 սանդիւմ:

Վերագրեալ տետրակներն կը դրուին իրենց առջեւ նշանակուած գրութիւնով, փոստի ծախքը Արմենիայի խմբագրութեան վճարուելով: Ով որ 20 տետրակ գնէ մէկ անգամէն, այսինքն չորս օրինակ իւրաքանչիւր տետրակէն, %ին 12 զեղչ կանենք վերագրեալ գներին վրայ, այսինքն կը ստանանք 20 տետրակին համար 3 ֆր. և 35 սանդիւմ, փոխանակ 3 ֆր. և 80 սանդիւմի:

Արժէքը կանխիկ վճարուած գիրք չըրկուի:

ԾԱՆՈՒ ԴԻՐՔԵՐ

Արմենիայի խմբագրատունը ծախու կը գտնուին հետեւեալ գիրքերն ուրոնք իրենց առջեւ նշանակուած գրութիւնով կը դրուին ուղղութիւններ, փոստի ծախքը խմբագրատունէն վճարուելով: Ստալը կանխիկ վճարուած գիրք չըրկուի: Կարելի է ստակ դրել մանտա—փոստով կամ ֆրանսական նամակագրոյմներով (timbres-poste): Նոյնպէս և ամերիկեան տալար թղթութագրամով (1 տալարը 5 ֆրանգի հաշուով):

1. ԲԱՅՅԻ—ԿԱՅՅԵՐ. Ա. և Բ. հատորներ:

Ազգային վիպագիր Պրն. Բաֆֆիի գործերն մէջ առաջին տեղը կը դրուեն ԿԱՅՅԵՐը: Այս գիրքը կը ծանօթացունէ ընթերցողը տաճկական և պարսկական Հայաստանի գիտութիւններին հետ, հետաքրքրաշարժ տեղեկութիւններ կուտայ քուրդերի զանազան ցեղերի և հայերի դուրսնում, վարքի և բարքի մասին: Նոյն ցոյց կը տայ այն ծրագիր որին ալեք է հետեւին Հայաստանի մէջ գործելու ջոհներն Մի խօսքով, թէ՛ իրր ազգային ընտիր վիպասանութիւն և թէ՛ իրր հայրենասիրական գործունէութեան վարդապետարան և ծրագիր, արժան է որ գտնուի այս գիրք ամեն հայրենասէր Հայի տուն:

Դին Ա. հատորին 7 ֆր. Բ. հատորին 8 ֆր. և 50 սանդիւմ: Երկու հատորներն միասին գնողին 15 ֆր.:

2. ԲԱՅՅԻ—ՓՈԽՆՁ. Ա. և Բ. հատորներ (Ա. հատորը կը պարունակէ Բաֆֆիի ստանալու բանաստեղծութիւններն և Բ. հատորն իւր գրած մի քանի վէպերն): Երկու հատորներն միասին 10 ֆր. և 50 սանդիւմ:

4. ԳՊՄԱՌ—ՔԱԹԻՊԱ — ԲԱՆԱՍՏԵՂԱԾՈՒԹԻՒՆՆԵՐ. (Ազգային առաջնակարգ բանաստեղծ Ռ. Պատկանեանցի ազատաշունչ և հրահանգիչ բանաստեղծութիւններն կը պարունակէ, սկիզբն դրուած է հեղինակին պատկերը): 2 ֆր.

5. ԳԱՄԱՌ—ՔԱԹԻՊԱ—ԱՋԱՏ ԵՐԳԵՐ. (Գամառ—Քաթիպայի «բանաստեղծութիւններ»էն Ազատ Երգերի մասը առանձին տետրակով տպագրուած): 20 սանդիւմ:

6. ԽՐԻՄԵԱՆ ՀԱՅՐԻԿ — ՎԱՆԳՈՅԺ. (Ամեն խրիմեան Սրբազանի գրած սրտաշարժ, խրատական և աղատաշունչ տետրակը 1876ի Վանի հրդեհին նկատմամբ): 70 սանդիւմ:

7. Գ. ԱՐՈՎԱՆԱՅ — ՀԱՅՈՅ ԱՋԳԻ ՊԱՏՄՈՒԹԻՒՆ. (Ամեն Հայի համար անհրաժեշտ պարագ է իմանալ իւր ազգի պատմութիւնը, գիտնալ թէ ինչպէս սկսեց է իւր ազգ, որտեղ ունեցեր է իւր հայրենիք, ինչպէս եկեր հասեր է մեր օրեր, որոնք եղած են իւր երջանկութեան և իւր թշուառութեան պատճառներ և այլն: Դէտքը Արովեանց որ Տիգրիսի Ներսիսեան վարժարանին մէջ Հայոց պատմութեան ուսուցիչ էր և որ յանկարծ մի օր, չգիտցուի ինչ կերպով, անյայտացած է, իւր աւանդած դասերի համառօտութիւնը գրի վրայ ամփոփած և թողած էր: Այդ «Համառօտութիւն Հայոց ազգի պատմութեան»ը որ մինչեւ այժմ երբորդ տպագրութեան արժանացած է, ի սկզբան կուտայ տեղեկութիւններ Հայաստանի հին աշխարհագրութեան վերաբերեալ և պատմութիւնն ալ այնպիսի ոճով կանէ որ չներկայացուէր միայն թագաւորների կուռներ, այլ և կը պատկերացունէ հայ ժողովրդի վիճակը): 2 ֆր.

8. ԳԱՐԻԻԷԼ ԵՊ. ԱՅՎԱՋԵԱՆ — ՆԻԿՈԼ ԵՊԻՍԿՈՊՈՍ (Պատմութիւն դարձին Հայկազանց Լեհաստանի ի կաթողիկոսութիւն): 1 ֆրանգ

9. ԳԱՐԻԻԷԼ ԵՊ. ԱՅՎԱՋԵԱՆԻ գրած ԼԱՍՐԱՆ անուն հետեւեալ տետրակներն որոնք հրդեհաճ պատմութիւններ և օգտակար տեղեկութիւններ կուտան, կը ծախուին խրաքան: 35 սանդիւմ չիւրը

Ա. Պատմութիւն վարուց Մեծին Ներսէսի Հայրապետին մերայ:

Բ. Եգիպտոսի հնութիւնները:

10. Ա. ՏԵՐ ՏԱԿՈՅԵԱՆ — ՀԱՅՐԵՆԱԳԻՏՈՒԹԻՒՆ. (Պատկերազարդ ձեռնարկ աշխարհագրութեան): 2 ֆր.

11. ԵՋՆԻԿ ԲԶՆՑ. ԵՐՋՆԻԿԱՆՑ — ՋԱՅՆԱԳՐԵԱԼ ԱՋԳԱՅԻՆ ԵՐԳԱՐԱՆ Հայ գրողների համար (Արժ. Տ. Եգնիկ քահանայն որ հայկական ձայնագրութեան ուսուցիչ է Տիգրիսի Ներսիսեան վարժարանին մէջ 1879 թ. մայիսի 17ին: Կը ներկայացունէ Եւրոպայիների նկատողութիւնները Հայերի մասին և կը նկարագրէ Լոնտոնի Անգլո—Հայկական Մասնաժողովի արած միջինը 1878 յուլիսին, Հայկական խնդրին համար: Կը ծախուի «Արմէնիա»ի խմբագրատունէ: Գրին է 1 ֆր., փոստի ծախքը մեր վրայ:

բութեան ուսուցիչ է Տիգրիսի Ներսիսեան վարժարանին, 172 երեսներ: Բաղկացած այս երգարանի մէջ ժողոված և հրատարակած է ազգային 104 երգեր, անոնց եղանակներն ալ ձայնագրելով հայկական խաղերով): 2 ֆր. 80 սանդիւմ)

ՀԱՏԱՐԱԿՈՒԹԻՒՆՆԵՐ Մ. ՓՈՐՓՈԹԻՊԱԼԱՆԻ

Ա. ՀԱՅ ԴԻԻՑԱՋՆՈՒՀԻ ՄԸ (Եւրոպայի մէջ բնակած մի Հայի Հայաստանի վրայ արած խորհրդածութիւններով կը սկսի և մի Անգլիացու բերնով կը պատմէ Երեւանցի մի հայ աղջկան հաստատամտութիւնը մահմէտական կրօնը չընդունելու և իր հայ նշանածի հաւատարմի մնալու համար): 50 սանդիւմ:

Բ. ՀԱՅ ԳԻԻԴԱՅԻ (Հայ գիւղացիների բուն վիճակը որ շատերին անճանօթ մնացած է, ուսումնասիրելու պէտքը կը ներկայացունէ): 20 սանդիւմ:

Գ. ՍԱՂՄՈՍ ԻՐԱՅԵԼԻ (Հայաստանի աղատութեան ցանկացող մի Հայի մաղթանքներն և մոտածումներն են Սաղմոսի սօժով գրուած): 40 սնդիւմ:

ԼԵԻՈՆ ԼՈՒՍԻՆԱՆԻ ՊԱՏԿԵՐԸ

Կիլիկիայի վերջին թագաւոր Լեւոն Լուսինեանի որ կը հանգչի Փարիզ ի Սէն—Տընի Կեղեցականաց վանքին մէջ, չըրմին պատկերը կը գտնուի «Արմէնիա»ի խմբագրատունը: Երկրմէ վրայ կայ, տապանագիրէն զատ, և Լեւոն թագաւորի արձանը:

Պատկերի գինն է 60 սանդիւմ: Խմբագրութիւնն կը վճարէ փոստի ծախքը:

ՀԱՅԸ ԵՒ ՀԱՅԱՍՏԱՆԸ ՕՏԱՐՆԵՐԻ ԱԶԳՈՒՄ

ՓՈՐԶԻ խմբագրապետ Մեծ. Պրն. Արդար Յովհաննէսեանի կարդացած մի հրապարակական դատախօսութիւնն է Հայկական խնդրին նկատմամբ Թիֆլիսի ժողովարանին մէջ 1879 թ. մայիսի 17ին: Կը ներկայացունէ Եւրոպայիների նկատողութիւնները Հայերի մասին և կը նկարագրէ Լոնտոնի Անգլո—Հայկական Մասնաժողովի արած միջինը 1878 յուլիսին, Հայկական խնդրին համար: Կը ծախուի «Արմէնիա»ի խմբագրատունէ: Գրին է 1 ֆր., փոստի ծախքը մեր վրայ:

ՏԵՐԵՆ—ԽՄԲԱԳԻՐ Մ. ՓՈՐՓՈԹԻՊԱԼԱՆԻ Le Gérant: FÉLIX ENFANTIN.

ՄԱՐՍԵԻԼ Շալիքի տպարան Մ. Փարբուպիեանի Marseille. — Imprimerie du Midi, M. SCHICKLE rue Yacon 50.